

פרק י

חינוך קדם-יסודי

23. הקדמה : אסתר חטב

24. "הרב ישראלי בארץ חמדה" - סיפור, רחל סלייטר ותמר זקס

25. ערב במ"ה בנושא עלייה לארץ רחל סלייטר, כותבת תוכניות לגיל הרך

אסתר חטב, מפקחת ארצית על החינוך הקדם-יסודי בחמ"ד

גננות יקרות מאוד,

הספר על הרב שאול ישראלי זצ"ל, "הרב ישראלי בארץ חמדה", הוא הרביעי בסדרת הספרים על מנהיגי הדור. הילדים הצעירים לומדים ממידותיהם, מכירים את קורות חייהם, הולכים בעקבות רבותיהם, מצטרפים לשיירה וממשיכים בדרכם. הרב ישראלי זצ"ל מסר בהתרגשות גדולה בצוואתו: "שימרו על ארץ חמדה בדרך של חמדה", וביקש לפעול בדרך של חמדה ודרכי נועם כדי להנחיל לעם את מורשתו.

אתן הגננות עוסקות בחינוך בדרך של חמדה, דרך מלאת התפעלות, שמחה ואהבה גדולה לילדים, אשר מטבעם שואלים, מתרגשים ומלאי סקרנות. "ללמוד וללמד" בדרך של חמדה - חוויה, התנסות, חדות גילוי, שמחת יצירה, הקשבה לסיפורים, חיבור לדמויות, התפעלות מאישיותם של גדולי הדור - כל אלו מטפחים ובונים את זהותם של הילדים.

הסיפורים חושפים בפנינו את אהבתו העצומה של הרב ישראלי לתורה בבחינת "לולי תורתך שעשועי..." (תהילים קיט, צב). באמצעות הסיפורים נכיר את אמונתו האיתנה של הרב, את תכונת החלוציות שבו, את התפעלותו מעבודת האדמה ומהמצוות המתחדשות שארץ ישראל מזמנת לנו, ובכלל זה הלכות שמיטה.

הרב היטיב להמחיש את גודלה של קדושת הארץ באומרו: "קדושת הארץ איננה רק מושג הלכתי; זוהי מציאות רוחנית ממשית, והיא שורה על הארץ הזאת, על הוויית הגשמית, על סלעיה ואבניה, על אדמתה ועל אווירה, על צמחיה ועל פירותיה." (ארץ חמדה)

שנזכה לשמוח בקדושת הארץ ובקדושת שביעית!

ישר כח גדול לרחל סלייטר על היצירה הייחודית לגני החמ"ד, ולתמר זקס נודה על הסיפורים היפים שכתבה.

בהצלחה רבה לכולנו!

אסתר

הָרֵב יִשְׂרָאֵלִי בְּאֶרֶץ חֻמְדָּה

"אט יוליך החורש את מחרשתו על פני השדה.
דומם חומקים הזרעונים לחיק האדמה.
והאדמה אשר כסתה עליהם לא נשתנתה במאומה - ולא נודע כי נטמנו בה.
אולם בבא הזמן ונתפתחו הגרעינים והוציאו גבעולים
והעלו ציץ והבשילו תבואתם.

...עוד יבא היום
ונבקעה אדמת הלבבות אשר כסתם
ועלו זרעי האור ובשלו..."

הרב ישראלי תרצ"ז

עריכת: רחל סלייטר
כתיבה: רחל סלייטר ותמור זקס
ליווי ויזוץ פדגוגי: אסתר חטב, מסקחת ארצית קדם-יסודי, חמ"ד
ייצוץ: מלכה כהן
עריכת לשונית: נעמה ביטון
איורים: מנחם הלברשטט
ספרו, קראו והעידו:

בני משפחתו של הרב ישראלי: הרבנית איטה קוסובסקי-שחור, חוה שריר והרב ישראל שריר
תושבי כפר הרא"ה: הרב מרדכי גרינבלט, הרבנית נחמה אריאל
מכון התורה והארץ: הרב אהוד אחיסוב
קראו והעידו: הרב דוד עצמון-אחראי על תוכניות לימודים בחמ"ד, ד"ר דינה פרגון קדוש- ראש החוג לגיל הרך, מכללת "חמדת
הדרום", ד"ר יעל שגב-מרצה במכללת "אורות ישראל", ורד ינאי-מרצה במכללת "אורות ישראל", אילנה פרי-מסקחת גנ"י
ירושלים, בת-שבע מלכה-מנהלת פרום נגות החינוך הדתי, אילנה נקש-נגנת, נילי סנל-נגנת, בת-סיני גיבלי-נגנת
עיצוב גרפי: סיוטיו GOLANDESIGN
הפקת: אתי אורלב, בת-שבע סיאני, מיטל החינוך הדתי
אתר מינהל החינוך הדתי: <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/hemed>

|7|

לָאן נַעֲלָם חֶתָן בַּר-הַמְצוּהָ?

שְׁאוּל הִגִּיעַ לְגִיל מַצּוּת. בַּיּוֹם שֶׁבֶת הוּא עָלָה לַתּוֹרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּאֶרֶץ רוֹסְיָה הָרְחוֹקָה. כְּשֶׁנִּסְתִּימָה הַתּפִּלָּה הַזֶּמֶן הַמְתַּפְּלִים לַחֲגֹג בְּבֵיתוֹ.
 "בָּאֵנוּ לְבָרֵךְ אֶת שְׁאוּל בְּמִזְל טוֹב וּלְאַחֵל לוֹ שִׁילָף בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמְצוּת," אָמְרוּ הַשְּׂכֵנִים לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ שֶׁל שְׁאוּל.
 "אִיפֹה נִמְצָא חֶתָן בַּר - הַמְצוּהָ?" שְׁאוּל הָאוֹרְחִים בְּתִמְיָהָה וְהִסְתַּכְּלוּ סָבִיב.
 "הֵיכֵן שְׁאוּל?" הַתּפִּלָּה אָמַר.
 "הָאוֹרְחִים הִגִּיעוּ לְכַבּוּדוֹ, וְהוּא לֹא נִמְצָא כָּאֵן," הִשְׁתוֹמַם גַּם אָבִיו שֶׁל שְׁאוּל.
 "לָאן הוּא נַעֲלָם?" שְׁאוּל כָּלָם.
 "שְׁאוּל," קָרָא אִמָּא בְּדֹאגָה וַיֵּצֵא לִרְאוֹת אִם הוּא בְּחֻצֵּר.
 "שְׁ-אוּל, שְׁ-אוּל," קָרָא אָבִי וַיֵּצֵא לַחֲפֹשׁ אוֹתוֹ בְּמַעֲלֵה הָרְחוֹב.
 "שְׁ-אוּ-ל, שְׁאוּוּוּל," קָרָאוּ הַשְּׂכֵנִים.
 "שְׁאוּלִקָּה," קָרָא יִשְׂרָאֵל, אָחִיו הַצֶּעִיר.

|6|

שאול לא ענה. הוא לא שמע את קריאות האורחים, ולא ידע שכלם דואגים לו ומחפשים אחריו.

"איש לא חפש במחסן העצים," חשב ישראל.

הוא מהר אל המחסן ופתח את דלתו החומה.

"הנה שאול! מצאתי אותו!" קרא ישראל.

לשמע הקריאות מהרו כלם אל המחסן וראו את שאול יושב ולומד תורה.

"שאול, מדוע הלכת למחסן? שאלו האורחים, היום חגיגת בר המצוה שלך. למה לא נשאת לחג עמנו?"

הרים שאול אט-אט את עיניו מן הספר. הוא הביט באורחים והתפלא לראות את כל האורחים עומדים בפתח ומביטים בו.

"רציתי ללמוד תורה," ענה בלחש. "בבית התאספו אורחים רבים והיתה המלה גדולה. חפשתי מקום שקט שבו אוכל ללמוד."

אבא ואמא התקרבו אליו וחבקו אותו באהבה. אכן, בנם שאול הולך בדרך התורה והמצוות.

[11]

מארץ הקור לארץ האור

ברוסיה הרחוקה והקרה חי בחור ושמו שאול. שאול אהב מאוד את התורה ורצה להגות בה עוד ועוד, אך בארץ רוסיה אסור היה ליהודים לקים את המצוות. "איך יכול יהודי לחיות בלי ללמוד תורה? אני רוצה לעסוק בתורה בבקר, בצהריים ואפילו בלילה," חשב שאול.

"אמשיך ללמוד עם חברי," הבטיח לעצמו. באחד הימים נשמעה נקישה בדלת ביתו של שאול. בפתח עמדו שני חבריו הטובים, דוד ואברהם.

"בואו, הכנסו," הוא הזמין אותם בשמחה. "ראיתי ברחוב שוטרים. הם מחפשים יהודים שלומדים תורה," אמר דוד כשהוא מתנשף. "אסור שיראו אותנו לומדים!"

"נכנס וננעל היטב את הדלת," אמר אברהם בלחש. "נסגר גם את החלונות והתריסים." "כל-כך קשה ליהודים לקים מצוות כאן, ברוסיה," נאנח שאול. "איך נוכל להמשיך ללמוד כך? האם תמיד נצטרך להסתתר?" שאל דוד. "אולי... אולי נעבר מרוסיה לארץ ישראל?" הציע שאול. "שם תמיד נוכל ללמוד תורה."

"הגויים לא מרשים לעזוב את רוסיה וגם הדרך לארץ ישראל ארכה ומסכנת," אמר אברהם. "אני חושב שכדאי להתייעץ עם הרב שלנו."

[10]

|13|

ישבו החברים עם הרב שלהם, הרב קלמנס החכם, וספרו לו על תכניתם. הרב האזין להם בהתרגשות ועין בספריו. למרות הסכנה הגדולה, הוא עודד אותם לברח מרוסיה ולעלות לארץ ישראל. שם יוכלו לעסוק בתורה ללא חשש. "קבלנו את ברכת הרב. הלילה נצא לדרכך," החליטו החברים. "אני אביא את ספר תורה. נשמר עליו היטב בדרכך וכשנגיע לארץ הקדש נקרא בו בבית כנסת," אמר שאול בהתלהבות. בשעת לילה מאחרת נפגשו החברים הנרגשים ביצר. רוח קרה נשבה והעיפה לעברם פתותי שלג. השלג שיכר, כסה את הכל בלבן: את העצים, את הבתים ואת האדמה. שאול הביט בחבריו העטופים במעילים. "המועילים השחורים שלנו בולטים מאוד בשלג הלבן. השוטרים יוכלו להבחין בנו," אמר להם שאול. "יש לי רעיון! הבאתי סדינים לבנים. בואו נתעטף בהם," הציע אברהם. "כן! כן! לא יצליחו לראות אותנו!" הסכימו החברים.

|12|

[15]

"נצא לדרך." אמר שאול וחבק את ספר התורה הגדול בידיו. החברים נשקו את הספר ברעדה. הם התפללו לה' שבזכות התורה ה' יגן ויציל אותם מכל רע. בשקט-בשקט הלכו החברים בעקבותיו של שאול. הלילה היה חשוך ואפל, ורק אור הירח האיר את דרכם. שעות רבות הם צעדו בין עצי האלון והאשור שגדלו ביער.

"לאן נלך?" שאלו החברים את שאול כשהם הגיעו לקצה היער.
 "נחצה את הנהר," לחש להם. "שם השוטרים לא יוכלו להגיע אלינו."
 "איך נחצה את הנהר? המים כל-כך קרים!" דאגו החברים.
 "אל דאגה!" הרגיע אותם שאול. "מי הנהר קפא. הם הפכו לקרח. אנחנו נלך עליו בזהירות, וה' יהא בעזרנו."
 קשה וארכה הייתה הדרך, אך החברים הצליחו לברוח מרוסיה. ימים רבים עברו עד אשר הם עלו על ספינה והפליגו בה בים הגדול. כשהגיעו לארץ ישראל, למדו החברים תורה יומם וליל ונעשו תלמידי חכמים.

[14]

הרב בשדה

זה היה לפני שנים. ילדי כפר הרא"ה שחקו ברחוב. הם עמדו במעגל ומסרו כדור זה לזה. מרכזי תכנון לזרק את הכדור לחברו, אף לפתע הוא ראה את הרב ישראל הולך לקראתם.

"הרב ישראלי מגיע! הרב ישראלי מגיע!" הכריזו מרדכי בקול. כל הילדים הפסיקו מיד את המשחק ופנו את הדרך לרב. הם הביטו בכבוד על הרב הצועד ברחוב.

"לאן הולך הרב?" שאל מאיר הקטן את חגית. "נראה לי שהוא הולך ללמוד תורה בבית הכנסת." ענתה חגית. מתוך סקרנות הלכו הילדים בעקבות הרב. להפתעתם, לא הלך הרב לכיוון בית

הכנסת. הוא פנה לכיוון אחר לגמרי. הוא הלך לרפת של תנחום.

"תנחום, האם רצית להתייעץ איתי?" פנה הרב אל הרפתן. "כן. קניתי פרות לרפת החדשה שלי. צריך לחלב אותן בכל יום. האם מותר לי לחלב אותן גם בשבת?" שאל תנחום.

"אסור לחלב פרה בשבת," אמר הרב. "אם לא אחלב אותן, הן תסבלנה מכאבים ויגרם להן צער בעלי חיים." אמר לו תנחום.

"בגלל צער בעלי חיים מותר לחלב את הפרה בשבת," ענה הרב. "כשנפגש הערב, אלמד אותך כיצד מותר לחלב בשבת."

17

16

|19|

יצא הרב מהרפת והלך לכוון השדות. הילדים שמעו אותו מפזם חרישית את השיר "לולי תורתך שעשעי".
 "לאן הולך הרב עכשו?" שאל מאיר הקטן בסקרנות.
 הרב נכנס לשדה של יהודה.
 "הרב ישראלי, אני חושש שאסור לאכל את הירקות שגדלתי בשדה," אמר יהודה בצער.
 "מדוע אתה חושב כן?" שאל הרב בפליאה.
 "זרעתי בטעות זרעים של מלפפון קרוב מאוד לזרעים של עגבניה," אמר יהודה והצביע על השיחים הצפופים של המלפפונים והעגבניות.
 "האם זה אסור כלאים?" הוא שאל את הרב בדאגה.
 הרב הסתכל על השיחים. הוא הוציא מהכיס סרגל ומדד את המרחק בין השיחים.
 "מותר לאכל אותם," פסק הרב. "אך עליך לשים גדר בין השתילים של המלפפונים לבין השתילים של העגבניות, כדי שיהיה הבדל ביניהם. כשנפגש הערב, אסביר לך איך זורעים נכון."

|18|

[21]

הרב המשיך בדרכו. לאורך כל הדרך עצרו אנשי הכפר את הרב ואף הם שאלו אותו שאלות בהלכה. הרב ענה לכלם בסבלנות ובארץ רוח. היה כבר מאחר. השמש עמדה לשקע. הילדים שהלכו אחרי הרב, התעייפו. מאיר הקטן פהק פהוק גדול.

"אני עייף. אני רוצה לישון," הוא אמר והכניס את האצבע לפה.

"נראה לי שגם הרב ילך לבית שלו כדי לנוח," אמר מרדכי.

לאן ילך הרב - לשדה? לפרדס? או אולי לנוח בבית שלו? לא ולא!

הרב נכנס לחדר קטן הצמוד לבית הכנסת והתחיל ללמוד תורה. תנחום הרפתן הצטרף אליו ללמוד. לאחר כמה דקות. גם יהודה הגיע מהשדה כדי ללמוד עמו. אט-אט נקבצו כל העם שבשדות ללמוד עם הרב ישראלי. עיפים היו מעבודה קשה, אך מתיקות התורה האירה את עיניהם ואת לבם.

[20]

בערוגת הגנה

השכם בבקר זרחה השמש על כפר הרא"ה. קרני השמש פזזו על הבתים, השדות והפרדסים. קרן שמש שובכה אחת הגיעה ללול ודגדגה את התרנגול, שהתקשה להתעורר.

"אתה מאחר לקום, היא לחשה לו.

"קוקוריקו, קרא התרנגול בקול. "אני הראשון שמתעורר בכל הכפר!" הוא התנאה וזקף את הכרבלת האדמה שלו.

"קוד, קוד, קוד, ענו לו התרנגולות במקהלה. "מישהו כבר התעורר לפניה." הקשיב התרנגול והקשיבו כל יושבי הלול. הם שמעו מישהו לומד תורה. "הרב ישראלי, הרב של כפר הרא"ה, שוב קם לפני, הודה התרנגול.

קרני השמש דגדגו והעירו גם את חנה'לה בת החמש. כמו בכל בקר היא התעוררה והתענגה על קולו של אבא הלומד תורה בנגון מתוק. כאשר סים אבא את למודו, הוא יצא לגנה כשהוא מפזם את השיר האהוב עליו, "לולי תורתך שעשעי". חנה'לה יצאה החוצה בעקבותיו.

"איפה אבא?" היא תהתה והסתכלה על הגנה הגדולה. "אולי הוא נמצא ליד עץ התמר שממנו קטפנו לולב לסכות?"

הלכה חנה'לה אל עץ התמר. בדרך הציצו אליה לימונים צהבים מבין עלי העץ. ורימון אדם אחרון, שגותר על העץ, התהדר בכתר שלו. אבא לא היה ליד עץ התמר.

[23]

[22]

[25]

"אולי אבא נמצא ליד עץ התפוזים?" חשבה חנה'לה.
הלכה חנה'לה ביו עצי הפרי הרבים שגדלו בצדו השני של הבית. עץ אבוקדו גבוה צמח ליד שית פייטנגו נמוך. על עץ הגויבה עמדו צפרים ונקרו בפרי הבשל.
"הנה אבא!" שמחה חנה'לה.
ליד עץ התפוזים עמדו אבא ואיטה אחותה. אבא קטף תפוזים ושם אותם בסל גדול. הוא לקח תפוז אחד מהסל והניח אותו על אדן החלון הגבוה. אחר-כך הוא בחר תפוז כתם וגדול, קלף אותו ונתן את הפלחים העסיסיים לאיטה.
"אבא, גם אני רוצה תפוז. בבקשה, תן לי את התפוז שעל אדן החלון," בקשה חנה'לה.
"התפוז הזה הוא לא בשבילנו. הפרשתי את התפוז בכרכה ושמתי אותו בצד," אמר אבא.
"אבל התפוז הזה גדל על העץ שלנו, אז למה הוא לא בשבילנו?" שאלה חנה'לה בפליאה.
"התורה מצוה אותנו להפריש חלק מהפרות שקטפנו ולתת אותם לכהנים. לנו אסור לאכל אותו," הסביר אבא. "את יכולה לבחור תפוז אחר מהסל."

[24]

אבא אחז בצנור הגנה הארץ והשקה את העצים. בידו השניה הוא החזיק בספר קטן ולמד ממנו תורה.

"אבא, קלף לי את התפוז בבקשה," פנתה חנה'לה לאביה.

"חנה'לה, אבא לומד תורה. בואי נשב על הדשא. אני אקלף לך את התפוז ואספר לך ספור על הגנה שלנו," אמרה לה אחותה.

הסתכלה חנה'לה על אחותה הגדולה והקשיבה.

"כשאני הייתי בגן, היתה אז שנת שמטה," ספרה איטה בקול מתנגן. "בשנת שמטה האדמה היא קדש לה. הפרות בגנה הם של כלם, ולכן אבא הפקיר את הגנה. הוא הרשה לכל הילדים להכנס לגנה שלנו ולקטף את הפרות הטעימים מכל העצים. הם יכלו לקטף אפילו פרות מיחדים, שהם אף פעם לא טעמו, כמו אנונה ופיטנגו. הילדים בגן שלי כל כך שמחו. הם עברו מעץ לעץ וקטפו בזהירות. אבא בקש זאת מהם, כדי שהענפים לא ישברו."

"מתי תהיה עוד פעם שנת שמטה?" שאלה חנה'לה.

"בשנה הבאה," ענתה איטה. "פעם בכל שבע שנים יש לנו מצות שמטה."

"אני אומין את כל הילדים מהגן שלי לקטף פרות מהגנה שלנו." אמרה חנה'לה וחיכה לעצמה.

חיכה איטה וחיך גם אבא שלהן. הרב שאול ישראל.

"למה כלם מחכים?" רטן יוסי אל העומדים בתור.

"כל אנשי הכפר מביאים משלוח מנות למשפחת ישראל. הרבנית בת-שבע עומדת במרפסת ונותנת לכלם משלוח מנות עם עגיות טעימות שהיא אפתה לכבוד פורים." ענה לו מרדכי.

חגית ויוסי הסתכלו בסקרנות על תחפושות הילדים ששחקו ברחוב. "תראה איזו תחפושת יפה." אמרה חגית והצביעה על שתי ילדות שהתחפשו לדוד וגלית. לילדה שהתחפשה לדוד המלך היה מקלע והילדה האחרת היתה לבושה בשריון קשקשים.

משלוח מנות מהרבנית בת-שבע

בבקר חג הפורים השתרך טור ארוך של תושבי הכפר לפני ביתו של הרב ישראלי. מלכת אסתר יפהפיה, עם כתר זהב לראשה, הצטרפה אליהם וביתה משלוח מנות עטוף במפית בד.

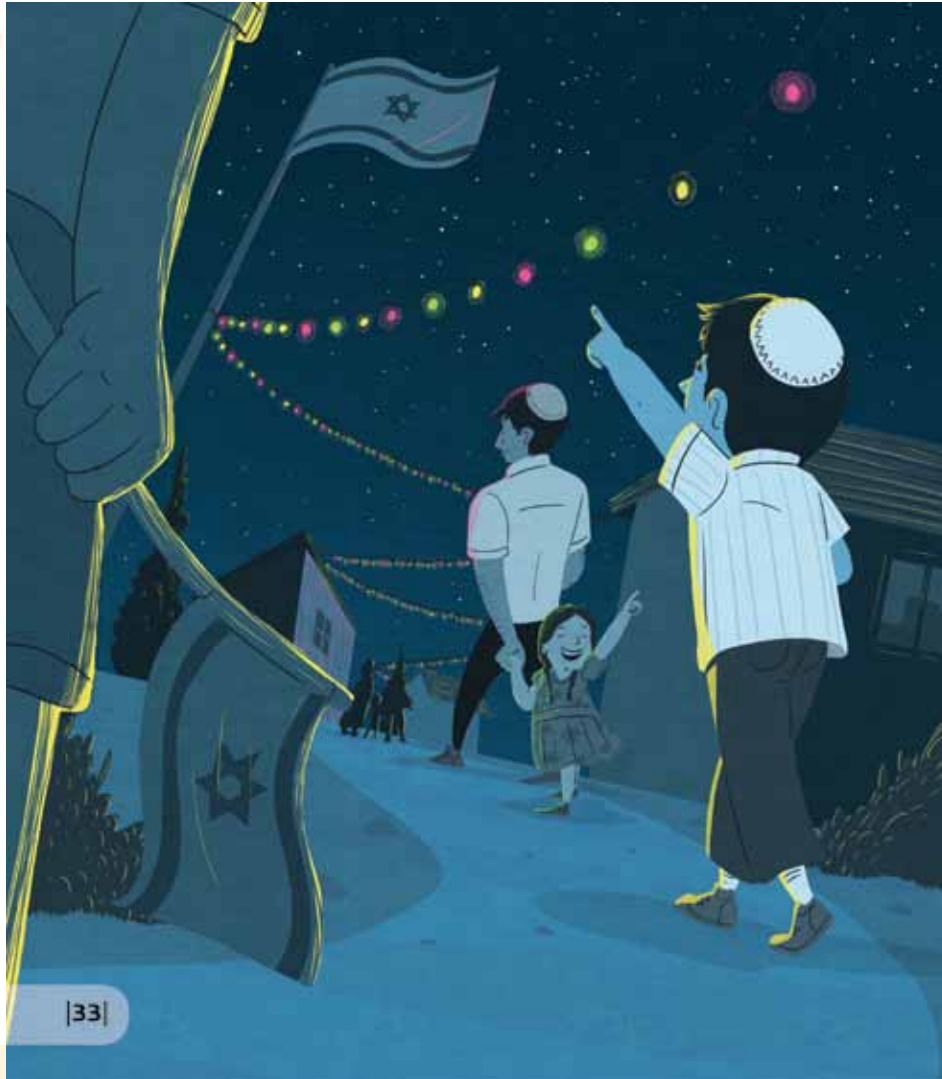
"חגית, קרא לעברה יוסי, שהיה מחפש לשוטר במדים כחלים, "מה יש במשלוח המנות שלך?" שאל ומשש אותו בסקרנות.

"הנה! במשלוח יש גם ביצים מהלול שלנו." אמרה חגית והרחיקה ממנו את משלוח המנות.

"זאת איטה. הבת של הרב. ראיתי היום את חנה'לה אחותה מחפשת לנח בתבה. על כתפה היתה יונה קטנה." אמרה לה אחת השכנות שעמדה לידה. "הרב מפתיע תמיד את הבנות שלו בתחפושות שהוא מכין. והן בדרך כלל זוכות בפרס בתחרות התחפושות." סוף-סוף הגיע תורם של יוסי וחגית להכנס. הרבנית חכתה להם בחיך גדול. "איזו מלכה יפה את! היא אמרה במאור פנים וחבקה את חגית. "כשהייתי קטנה, חלמתי שאהיה מלכה עשירה. את כל הכסף תכננתי לחלק לעניים," גלתה להם

הרבנית ונתנה להם עוד סכריה. "אמא שלי אומרת שהרבנית בת-שבע דואגת לכלם. היא נותנת כסף לעניים. מזמינה אותם לביתה, נותנת להם מעדני מלך וקונה להם מתנות." אמר יוסי לחגית בדרך.. "אני חושבת שהרבנית בת-שבע היא קצת כמו מלכה וקצת כמו האמא של כל האנשים בכפר..." צחקקה חגית ורצה בשמחה עם משלוח המנות לביתה.

|33|

הפתעה מאירה ביום העצמאות

לפני הרבה שנים לא היו פנסי-רחוב ובלילה היו הרחובות חשוכים מאד. בכל ערב, עם רדת החשכה, מהרו מאיר וחגי ללכת לביתם המואר. באחד מימי האביב החמימים שחקו כל ילדי הכפר ליד הרפת של תנחום. כאשר החל להחשיך, מהרו הילדים לשוב הביתה. כשהגיעו למרכז הכפר, הם הפתעו לראות את רחובות הכפר מוארים. שרשרות של נורות צבעוניות קשטו את הרחובות, ובכל מרפסות הבתים דלקו האורות. "מאיר, תראה את כל הנורות!" קרא חגי לאחיו בהתלהבות. "שם, ליד הדגלים. גם כאן, וגם שם... ושם..." הצביע חגי לכל הכוונים. "כל-כך הרבה דגלים ונורות," התפעל מאיר. "אחת, שתיים, שלש," החלו האחים לספור את הנורות בשרשרות הארכות. "ארבע, חמש, שש," הצטרף אליהם תנחום הרפתן. שצעד בבגדים חגיגיים. "שבע, תשע, שמונה," המשיך מאיר הקטן מעל כתפיו של סבא. "שמונה, תשע, עשר," צחקה חגית שהלכה עם אביה.

|32|

|35|

"לאן הולכים כלם?" שאלו מאיר וחגי.
 "לבית הכנסת," ענה יהודה, שהגיע הישר מהשדה.
 "אבל היום לא שבת," התפלא חגי.

"נכון. היום לא שבת, אף היום יום חג ושמחה. היום ה' באיר. זהו יום העצמאות של מדינת ישראל," אמר קול מוכר. זה היה אבא, שצעד אף הוא עם אבא לכוון בית הכנסת.

"אנו הולכים לבית הכנסת לומר הלל ולהתפלל עם הרב ישראלי את התפלה המיוחדת, שערה לכבוד יום העצמאות," אמרה אבא.
 "זה היום עשה ה'. נגילה ונשמחה בו..." "נשמעו קולות השירה מבית הכנסת עד למרחוק.

"כדאי שנזדרז, שלא נפסיד את תקיעות השופר של יום העצמאות," אמרו אבא ואבא ומהרו להכנס עם ילדיהם לבית הכנסת.

מאז עברו הרבה שנים. מאיר וחגי גדלו ובגרו, ויש להם הרבה נכדים ונכדות. בכל יום עצמאות הם צועדים יחד אתם לבית הכנסת, מתפללים ומוזרים לה' על הקמת מדינת ישראל בתפלה שתקו השכן שלהם - הרב שאול ישראלי.

|34|

"לולי תורתך שעשעי, אָז אַבְדִּיתִי בַעֲנִי" (תהלים קיט, קב)

המסר של אהבת התורה והרצון העז ללמוד אותה עובר כחוט השני באסופת הסיפורים. כל אלה שהכירו את הרב מעידים על כך שניצל כל רגע מני ללימוד תורה. האור שמצאנו על גבי כריכת הספר מאפיין את הרב - יד אחת עסוקה במלאכה, והאחרת אווזות בספר. בני ביתו מספרים, שעד אחד הגיע לביתו לאחר יום נדשו במעילות, כניסתו הביתה אמר: "איני חש בטוב, מאז הבוקר לא למדתי תורה". הרב למד ולימד כשדמות דיוקנו של אביו, הרב בנימין איזנברג הי"ד מלווה אותו ומזכירה לו מסיבות הנפש שלו ללימוד התורה, על התעקשותו בהפצת התורה, הוא נענש על ידי השלטון הסובייטי, והנלה לסיכור ושם נפטר.

לאחר שתסכרו לילדכם את הסיפורים, כדאי לשוחח על כל סיפור בנפרד וגם למצוא את החוט המקשר בין הסיפורים. נסו למצא עם הילד את המסוק החוזר כרוב הסיפורים. כאשר ימצא הילד את המסוק "לולי תורתך שעשועי, אָז אַבְדִּיתִי בַעֲנִי", אפשר לשר איתו את השיר. (ניתן לשמיעה ב- <http://www.youtube.com/watch?v=5logrq0t4VE>). בתו מספרת שזה היה השיר האהוב על הרב ישראלי.

את התורה כחוט מקשר חוזני נוכל למצוא באירועים של המאיר מנחם הלברשט, חסדו עם הילדים את ספר התורה הנמצא בכל איור לסיפור, הסבו את תשומת ליבם שספר התורה מצויר באמנים שונים - בספר תורה ספרד, אשכנזי, כולמנס, ועוד, אפשר להראות לילדים את ספרי התורה הנמצאים בביתכם ולהזכיר להם אירועים ומגשים מיוחדים שבהם הם ראו ספר תורה עשוי מקלף.

הורים יקרים,

במסגרת התוכנית הרב-שנתית להחלת מורשת המנהיגות הרבנית לתלמידי הח"ד, וכחלק מבניית הזהות הציונית דתית, בחר מינהל החמ"ד להאיר את דמותו של הרב שאול ישראלי.

"ואתו-לך ארץ חמדה נחלת צבי" (נחמיה ג יט)

אסופת הסיפורים "הרב ישראלי בארץ חמדה" מתארת את דמותו של הרב שאול ישראלי. אישיותו של הרב מושלכת נהם הליכות עם נחישות תקיפות ועמידה באתגרים הלכתיים שעמדו למתחה של מדינת ישראל. ספר זה הער הרביעי בסדרת הסיפורים "לאורם נלך" לילדי החמ"ד. הספר הראשון "עץ עזריאל" האיר את דמותו של הרב עזריאל, הרב הראשי לישראל. בשנת תשנ"ז צעדו ילדי החמ"ד "בשיירה אל הרב צבי יהודה" ולמדו על אהבת עם ישראל. בשנה שעברה קראנו את "השולחן הערוך של הרב חיים דוד הלוי" ופסיקנו עמו בדרך התורה המתוקה.

בשנת התשע"ה, הינה שנת שמיטה, ובה נחוודע לדמותו של הרב שאול ישראלי, שהיה מעין "אב השמיטה". הרב ישראלי (כ"ה תמוז תרס"ט - י"ט סיון תשנ"ה) נדע בפסיקותיו החלוציות במשא "המנוחות התלויות בארץ". מתוך כבוד לחקלאים יחס להם הרב את הביטוי "עם שבשרות" (מושג המופיע במסכת ראש השנה) במשמעות של חשונות לקולל ללמוד תורה בו בדר עם עבודת האדמה.

באסופת הסיפורים נכיר את הרב כמוסר ה"אוחז את השור בקרניו". הוא טפל באומץ ובנליו-לב בנושא רציו, שבדרך-כלל מעדימים לא לעסוק בו, יחד עם הצד ההלכתי נחוש את הקשר האהוב של הרב לט"ר החמדה ולמירותיה.

הסיפורים המובאים מביאים את נחישותו ארץ ישראל ואת הקשר המיוחד של הרב לרצו אדמתה. שני הסיפורים הראשונים הם סיפורים שאכן התרחשו, שאר הסיפורים מבוססים על קטני זיכרונות קצרים של משפחה, שכנים ותלמידי חכמים. לרעייתו, הרבנית בת שבע, שהייתה ידועה בחוש ההומור של שלה, הוקדש סיפור על תג פורים ובו מסופר על יסילת הקשר המיוחדת שלה עם הבריות.

ערב במ"ה (בית מדרש הורים) - הסבר כללי

אסיף במ"ה: לסיכום מעלים המשתתפים תובנות משמעותיות שעלו במהלך הבמ"ה.
סיכום הבמ"ה: דברי סיכום של המנחה. מתארים את התהליך שעברה הקבוצה בסדנה, משתפים בתובנה אישית או הצעה למפגש המשך.

(מתוך חוברת "במ"ה - בית מדרש הורים, מדברים חינוך", מינהל החינוך הדתי, משרד החינוך)
<http://meyda.education.gov.il/files/hemed/Bama.pdf>

תקציר:

בעקבות סיפור העלייה של הרב ישראלי - "מארץ הקודר לארץ האור" - יעסוק ערב במ"ה בעלייה לארץ.
את הסדנה נפתח בשיח על סיפור העלייה לארץ ישראל של משפחות ההורים. סיפורי עלייה הם מטבעם סיפורים מרגשים, וכך נוכל ליצור כמעין מסע מרתק המוביל מכל רחבי העולם אל ארץ ישראל - ארץ הבחירה. מתוך ההקשבה ההדדית נכיר חוויות דומות וגם שונות משלנו, ונזדהה עמן. לסיכום הסדנה נחשוב בצוותא כיצד נוכל להנחיל לילדינו את שגולת הארץ כפי שחוו אותה החולמים והעולים לארץ ישראל.

מטרות הסדנה:

1. עלאת חוויות של העלייה לארץ ישראל.
2. יצירת התחושה שכולנו, על מגוון העדות והדעות שבנו, בני עם אחד שארץ ישראל היא ארץ הבחירה שלו.
3. הצעות ליצירת קשר עם יהדות התפוצות.

לאור החשיבות של מעורבות ההורים, ובשל הצורך להבניית דרך משותפת בתפקיד החינוך, הוצעו בחוברת מספר רעיונות לשיתוף ההורים בנעשה בגן. תכנית נוספת המשרתת צורך זה היא תכנית שיזם מינהל החינוך והנקראת תכנית במ"ה - בית מדרש הורים.

מטרות

1. יצירת ערוץ תקשורת נוסף בין הורים וגננות לחיזוק השותפות החינוכית והשיח החינוכי.
2. העצמת הגננות ביכולת לנהל שיח משמעותי עם ההורים כ"בית חינוך כמשפחה".
3. העצמת ההורים כשותפים בשיח החינוכי של הגן.

רציונל

השיח שיתקיים במסגרת במ"ה יעסוק בסוגיות חינוכיות העומדות על הפרק בגן ובחברה הסובבת אותו. המפגשים יהיו במהותם בסגנון בית מדרשי כמו בבית המדרש המסורתי, שבו יש מקום לקולות שונים, לעתים בלי יכולת או צורך להפריד בין קול הרב לקול התלמיד, כך גם במסגרת במ"ה. המטרה היא לאפשר לימוד משותף, לאפשר השמעת מגוון קולות, לקיים דיון משותף שיכול להתמודד עם סימני שאלה רבים.

בסדנאות במ"ה יופיעו חלק מהסעיפים הללו:

שאלת במ"ה: שאלה פתוחה שבה מתערערת מוסכמה, או עולה תהייה או שאלה.

מטלת במ"ה: משימה אישית/קבוצתית, שיתוף בחוויה, שיתוף בזיכרון, התחברות לטקסט/תמונה/חפץ/סרטון/מצגת, לימוד אישי ממקור מסוים, לימוד משותף ממקור מסוים, יצירה אישית או יצירה משותפת.

במ"ה ממחשבה למעשה: כלים ומיומנויות שמלמד המנחה, טיפים והעשרה.

ערב במ"ה: עלייה לארץ ישראל

מהלך הסדנה הכנה מראש:

באמצעות טעם וריח, מראה וקולות אפשר ליצור בגן אווירה נעימה וחמימה שתעודד שיח פתוח ואיכותי. להלן יוצעו מספר רעיונות:

1. לתלות תמונות המתארות עלייה לארץ. התמונות יכולות להיות מהאלבום האישי של ההורים, או תמונות מאתרים שונים. לדוגמה:
<http://www.tikshuv.org.il/moodle/mod/lightboxgallery/view.php?id=15693>
<http://www.edu-negev.gov.il/goel/bet-yatziv/megila/7.html>
2. להכין דיסק עם שירים על עלייה לארץ ישראל. את השירים כדאי להשמיע בעת התכנסות ההורים. רעיונות לשירים יובאו בסוף.
3. אפשר לבקש מההורים להכין מאכל מארץ מוצאם ולערוך ארוחה משותפת בסוף הערב.
4. אפשר לתלות פלקטים שעליהם כתובים בכתב גדול שירים של עלייה. רעיונות לשירים יובאו בסוף.

פתיחה:

הגננת תשתף את ההורים בתוכנית להנחלת מורשת המנהיגות הרבנית לתלמידי החמ"ד. אפשר להזכיר להם מה נעשה בגן בשנים הקודמות, עם הרב עוזיאל, הרב צבי יהודה והרב חיים דוד הלוי. כדאי לספר בקצרה על הרב ישראלי שלאורו נלך השנה בחמ"ד. כפתוח לסדנה תפתח הגננת בהקראת הסיפור "מארץ הקור לארץ האור" המספר את סיפור בריחתו של הרב ישראלי מרוסיה לארץ ישראל.

מטלת במ"ה:

א. הגננת תניח על הרצפה במרכז המפגש מפת ארץ ישראל גדולה המוצמדת לפולגל או ללוח קפה. לצד המפה יונחו כלי כתיבה וחומרים. כל חוט יהיה מחובר בצידו האחד לשלט קטן ובצידו האחר לנעץ גדול. כל הורה יקבל מספר חומרים. על השלט הוא ירשום את שם משפחתו, שם העיר ושם הארץ ממנה הגיע משפחתו. לאחר מכן כל הורה ינעץ את הסיכה למקום שאליו הגיעו הוריו כשעלו לארץ ישראל. לאחר שכולם יסיימו להניח את החומרים תיווצר תמונה שבה כל החומרים מתנקזים לארץ ישראל. תוך כדי הפעילות אפשר להשמיע שיר מתאים כמו "נפוצותינו כנס".

ב. מתחלקים לזוגות. כל אחד מספר לזה שיושב לצידו את סיפור העלייה של משפחתו לארץ ישראל.

ג. הגננת תשאל את ההורים מי רוצה לספר את סיפור העלייה של המשפחה שלו. כדאי לברר לפני ערב הבמ"ה אם יש סיפור מעניין לאחד ההורים, כדי שהוא יפתח בסיפורו, ויעודד הורים נוספים לספר.

ד. בעקבות סיפורי ההורים תשקף הגננת את חשיבותה ומרכזיותה של ארץ ישראל עבור היהודים בכל קצוות תבל. זו הארץ שנתן לנו הקב"ה במתנה.

ה. אפשר בשלב זה או בשלב קודם להראות סרטון קצר שבו אריק אנשטין ואורי זוהר משחקים במערכון שבו רואים עולים המגיעים מכל העולם. מומלץ!

<https://www.youtube.com/watch?v=tQPuOp2Lxbs>

במ"ה ממחשבה למעשה:

הגננת תבקש מההורים לשתף את כולם ברעיונות כיצד להנחיל לילדינו את רעיון "וקרב פזורינו מבין הגויים". אפשר על ידי שימור זיכרונות העלייה ואפשר גם על ידי קשר בין יהודי התפוצות ובין ילדינו.

סיכום במ"ה:

- הגננת תסכם את כל הרעיונות שהועלו ותוסיף רעיונות נוספים כגון:
- לעשות מחברת "סיפורי עלייה" או "ונמשכת שיירה מהמאה שעברה" שבה כל משפחה בתורה תכתוב את סיפור העלייה שלה והילד יספר בגן. אם סיפור העלייה היה סיפור דרמטי, אפשר להציג אותו בגן.
- הורים יכולים לבוא לגן ולספר את סיפור העלייה של משפחתם.
- לאמץ גן יהודי בחו"ל וליצור איתם קשר המעביר מסר על טובה של הארץ (ראו בחוברת "יוזמות פורחות בגן הילדים", חיזוק הקשר עם התפוצות, עמ' 43).
(<http://meyda.education.gov.il/files/hemed/aharon034.pdf>)
- ליצור קשר עם "תגלית" ולהזמין אותם לגן.

המסע לארץ ישראל

(מילים: חיים אידיסיס. לחן: שלמה גרוניך)

ביצוע: <http://www.youtube.com/watch?v=dUW4Nt8SkNI>

שאו ציונה נס ודגל

<https://www.youtube.com/watch?v=-IdMDNhCD2M>

שיר המעלות

בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחלמים
אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה
אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה
הגדיל ה' לעשות עמנו היינו שומחים

ביצוע חנן יובל

<http://www.youtube.com/watch?v=yN2ebtaC6Fs>

אהרן רזאל

<http://www.youtube.com/watch?v=ZiY1BMOSOcE>